

Ár 2017, föstudaginn 19. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Oddur Ólason og Þorvaldur Emil Jóhannesson.

Fyrir er tekið **mál nr. 70/2016:**

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefnd sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 20. desember 2016, með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar 27. desember 2016 var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 15. febrúar 2017. Var bréfið sent sóknaraðila sama dag með tölvupósti nefndarinnar og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi dags. 2. mars 2017.

Frekari gagnaöflun fór fram og voru athugasemdir sóknaraðila sendar varnaraðila 3. mars 2017. Viðbótar athugasemdir bárust frá varnaraðila með bréfi dags. 19. mars 2017 og voru þær áframsendar sóknaraðila sem svaraði þeim með bréfi dags. 26. mars 2017.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 19. maí 2017.

II.

Málsatvik.

Málsatvik eru þau að þann 5. desember gaf A út skuldabréf til forvera varnaraðila, upphaflega að fjárhæð 1.500.000 kr, til þriggja ára. Bréfið var tryggt með sjálfskuldaábyrgð B, eiginmanns sóknaraðila, sem lést árið 2015 en sóknaraðili situr í dag í óskiptu búi.

Skuldari var greiðslumetin vegna framangreinds skuldabréfs þann 4. desember 2008 og var niðurstaða þess greiðslumats jákvæð, en í skjali sem beri heitið „Niðurstöður greiðslumats“ eru „önnur lán“ sögð vera 4.201.803 kr. Á skattframtali skuldara 2008 fyrir árið 2007 eru heildarskuldir skuldara hinsvegar skráðar 26.879.796 kr. og vaxtagjöld 2007 án afborgana 3.414.139 kr. Ekki liggur fyrir hvort byggt hafi verið á þessu skattframtali við gerð matsins.

Skuldari staðfesti með undirritun sinni að greiðslumatið tæki mið af upplýsingum sem hann veitti sjálfur. Ábyrgðaraðili lýsti því yfir með undirritun sinni á greiðslumatið að hann hefði, sem sjálfskuldaaðili, kynnt sér greiðslumatið og samþykkt efni þess.

Fyrirnefndu skuldabréfi var skilmálabreytt fimm sinnum. Fyrst þann 15. ágúst 2010 þar sem uppsöfnuðum vanskilum upp á 207.239 kr. var bætt við höfuðstólinn og lánið lengt sem því nam. Í annað sinn þann 17. febrúar 2011 þar sem vanskilum uppá 207.186 kr. var bætt við höfuðstólinn. þ.e. 12 vaxtagjalddaga. Í þriðja sinn þann 30. júlí 2012 þar sem vanskilum upp á 109.039 kr. var bætt við höfuðstólinn, afborganir frystar og lánstími lengdur. Og loks í fjórða sinn þann 23. nóvember 2012 þar sem vanskilum upp á 241.541 kr. var bætt við höfuðstólinn og greiðsluflæði lánsins breytt. Allar skilmálabreytingarnar voru undirritaðar af eiginmanni sóknaraðila.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að sjálfskuldarábyrgð hennar á láni A nr. X hjá varnaraðila verði felld niður. Falli úrskurður sóknaraðila í vil krefst hún þess einnig að varnaraðili endurgreiði alla þá upphæð sem sóknaraðili kunni að hafa greitt varnaraðila vegna sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila áður en að afgreiðslu málsins hjá úrskurðarnefndinni kemur.

Sóknaraðili vísar til þess að athugun á greiðslumatinu og þeim gögnum sem hafi legið til grundvallar sýni að greiðslumatið hafi verið með öllu ófullnægjandi og til þess fallið að fela raunverulega greiðslugeta skuldara fyrir ábyrgðarmanni. Í skjali sem beri heitið „Niðurstöður greiðslumats“ séu „önnur lán“ sögð vera 4.201.803 kr. Á skattframtali skuldara 2008 fyrir árið 2007 séu heildarskuldir skuldara hinsvegar skráð 26.879.796 kr. og vaxtagjöld 2007 án afborgana 3.414.139 kr. eða hærri upphæð en heildar greiðslubyrði annarra lána skv. greiðslumati bankans.

Sóknaraðili telur því að á greiðslumatinu séu verulegir annmarkar og það gefi alranga mynd af raunverulegri greiðslugetu skuldara. Ef rétt hefði verið staðið að greiðslumatinu hefði komið fram að skuldari hafði litla möguleika á að greiða af láninu. Annmarkar þessir hafi gert eiginmanni sóknaraðila erfitt um vik að meta raunverulega áhættu af því að gangast í sjálfskuldarábyrgð fyrir láninu. Þess vegna fari sóknaraðili fram á það að sjálfskuldarábyrgð hennar á láninu verði felld niður.

Sóknaraðili bendir á að varnaraðili hafi ekki lagt fram nein gögn um þær upplýsingar sem hafi legið til grundvallar matinu í ljósi þess að ekki sé skylt að geyma þau lengur en 7 ár. Bankinn hafi einnig neitað því að hafa upplýsingar um það hvenær þeim gögnum hafi verið eytt. Sóknaraðili vísar til þess að í dómi Hæstaréttar í máli nr. 376/2013 hafi dómurinn komist að þeirri niðurstöðu að þótt ekki verði gerðar þær kröfur til fjármálafyrirtækis að það varðveiti til lengri tíma gögn sem liggi greiðslumati til grundvallar, verði að ætlast til að það geti upplýst um hvaða gögn hafi helst verið byggt á. Verulegir annmarkar séu á niðurstöðu greiðslumatsins og varla hægt að álykta að vönduð gagnasöfnun hafi legið til grundvallar.

Í fyrsta lagi hafi skuldir lántaka í lok árs 2007 verið 26.879.796 kr. skv. skattskýrslu en sagðar í greiðslumati vera 4.201.803 kr. Í öðru lagi sé húnsæðiskostnaður í niðurstöðum greiðslumats talinn 0 kr. en hafi í raun verið 82.809 kr. á mánuði. Í þriðja lagi hafi verið fjórar bifreiðar í eigu skuldara og maka hans skv. skattskýrslu. Þó aðeins sé gert ráð fyrir tveimur bifreiðum í rekstri sé kostnaður 66.000 kr. skv. ráðgjafastofu heimilanna en ekki 37.500 kr. eins og gert sé ráð fyrir í niðurstöðu greiðslumatsins. Í fjórða lagi séu ráðstöfunartekjur í niðurstöðum greiðslumats taldar 852.178 kr. á sama tíma og síðustu þrjár launaseðlar maka lántaka hafi sýnt meðaltekjur um 225.000 kr. útborgað á mánuði og launauppgjör lántaka um 390.000 kr. á mánuði eftir skatt. Samtals ráðstöfunartekjur hafi því verið um 615.000 kr. á mánuði.

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Sóknaraðili telur því að skv. fyrirbyggjandi gögnum hefði rétt greiðslumat sýnt að lántaki hefði litla möguleika á að greiða af láninu því niðurstaða greiðslumatsins hefði verið neikvæð um 307.761 kr.

Sóknaraðili bendir á að þar sem að lántaki hafi samþykkt við lánsúmsókn heimild bankans til að afla upplýsinga um skuldastöðu við aðrar lánastofnanir og RSK hafi bankanum átt að vera í lófa lagið að sækja réttar upplýsingar um stöðu lántaka áður en greiðslumatið væri gert. Máli sínu til stuðnings vísar sóknaraðili til niðurstöðu Héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-2360/2013.

Sóknaraðili undrast fullyrðingu varnaraðila þess efnis að frá 1. janúar til 4. desember 2008 hafi lántaki greitt niður skuldir um 2.569.871 kr. og því hafi vaxtagreiðslur lækkað úr 3.414.139 kr. í 844.268 kr. í lok árs 2008 svo fremi að ekki hafi verið stofnað til nýrra skulda eða aðrar skuldir gerðar upp á því ári. Telur sóknaraðili fullyrðinguna undarlega og að hún hljóti að byggjast á einhverjum misskilningi. Hið rétta sé að skv. skattaskýrslu fyrir árið 2008 hafi greidd vaxtagjöld ársins verið 1.759.640 kr. og eftirstöðvar skulda hafi hækkað í 30.659.733 kr. og skuld við varnaraðila hækkað upp í 3.244.394 kr.

Sóknaraðili vísar til þess að í niðurstöðu greiðslumats varnaraðila standi: „*Athygli skal vakin á að sé niðurstaða greiðslumats neikvæð ber að kynna þá niðurstöðu sérstaklega fyrir ábyrgðarmönnum/eigendum lánsveða, sem þurfa að undirrita yfirlýsingu um að þeim hafi verið kynnt sú niðurstaða. Sama gildir ef meirihluti andvirðis láns er varið til greiðslu eldri skulda.*“ Ljóst sé af bankafærslum strax eftir útborgun lánsins að meirihluti upphæðarinnar hafi verið notaður til að greiða eldri skuldir tengdar varnaraðila:

1. VISA skuld, kort gefið út af FF	710.956 kr.
2. Mastercard, gefið út af FF	148.396 kr.
3. Mastercard, gefið út af FF	280.301 kr.
4. Yfirdráttur FF	336.637 kr.
Samtals	1.476.290 kr.

Telur sóknaraðili að varnaraðili hafi ekki sýnt fram á að sjálfskuldarábyrgðaraðila hafi verið kynnt sú niðurstaða eins og honum hafi borið að gera og varnaraðili hafi heldur ekki lagt fram undirritað.

Á greiðslumatinu séu þannig verulegir annmarkar og það gefi alranga mynd af raunverulegri greiðslugetu skuldara. Ef rétt hefði verið staðið að greiðslumatinu hefði komið fram að skuldari hafði litla möguleika á að greiða af láninu. Annmarkar þessir hafi gert ábyrgðaraðila erfitt um vik að meta raunverulega áhættu af því að gangast í sjálfskuldarábyrgð fyrir láninu. Sóknaraðili telur að bankinn geti ekki varpað ábyrgð á framkvæmd greiðslumatsins yfir á sjálfskuldarábyrgðaraðila sem hafi alls ekki sömu aðstöðu til að sannreyna gögn og upplýsingar um fjárhagsstöðu lántaka. Þess vegna fari sóknaraðili fram á að sjálfskuldarábyrgð hennar á láninu verði felld niður. Sóknaraðili ítrekar að þann 29. desember 2016 hafi sóknaraðili óskað þess af varnaraðila að hann frestaði því að senda fjárnámsbeiðni til sýslumanns þar til úrskurðarnefndin hefði fjallað um málið. Varnaraðili hafi svarað því engu og sent aðfarabeiðni til sýslumanns í janúar og var beiðnin tekin fyrir 2. mars 2017. Falli úrskurður sóknaraðila í vil fer hún einnig fram á það að varnaraðili endurgreiði alla þá upphæð sem sóknaraðili kunni að hafa greitt varnaraðila vegna sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila áður en að afgreiðslu málsins hjá úrskurðarnefndinni kemur.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili hafnar að öllu leyti málatilbúnaði sóknaraðila og telur að hafna beri kröfu hans þar sem sjálfskuldarábyrgð vegna skuldabréfs nr. X sem undirritað hafi verið 5. desember 2008 sé gild.

Varnaraðili bendir á að við lánveitinguna hafi verið framkvæmt greiðslumat á skuldara en tilgangur þess sé að meta hvort skuldari geti staðið við greiðslur samkvæmt lánsamningi. Niðurstaða greiðslumatsins hafi verið jákvæð en greiðslumatið hafi tekið mið af fjárhagsupplýsingum skuldara sem til hafi verið á þeim degi sem greiðslumatið hafi verið framkvæmt þann 4. desember 2008. Greiðslumatið sé áætlun um greiðslugetu og geti ýmislegt ófyrirséð valdið því að greiðslugeta skuldara geti breyst til hins betra eða verra frá því áætlað hafi verið. Sjálfskuldarábyrgðaraðili og skuldari hafi staðfest með undirritun sinni að þau hefði kynnt sér efni og skilið mat á greiðslugetu skuldara og samþykkt það sem fullnægjandi.

Varnaraðili rekur hvernig jákvæð niðurstaða fái sé tekið tillit til upplýsinga í skattframtali skuldara fyrir árið 2008, sem taki mið af eignastöðu í lok ár 2007. Útborgið laun hafi numið 852.178 kr. á mánuði. Afborgun hins nýja láns hafi numið 70.417 kr. og áætluð greiðslubyrði annarra lána numið 274.086 kr. Framfærslukostnaður samkvæmt ráðgjafastofu um fjármál heimilanna fyrir árið 2008 sem hafi tekið mið af hjónum með fjögur börn á framfæri hafi numið 177.000 kr. og samkvæmt sömu heimildum hafi rekstrarkostnaður bifreiðar numið 33.000 kr. Í greiðslumatinu sem fyrir liggja sé áætlaður framfærslukostnaður töluvert hærri en neysluviðmið ráðgjafastofu gefi uppi. Greiðslumatið sundurliðist með eftirfarandi hætti:

Tekjur:	852.178 kr.
Framfærsla:	-362.449 kr.
Bifreið:	-37.599 kr.
Önnur gjöld:	-65.000 kr.
Afborgun hins nýja láns:	-70.417 kr.
Greiðslubyrði annarra lána:	-274.086 kr.
	= 42.727 kr.

Varnaraðili hafnar því alfarið að framangreint greiðslumat hafi verið ófullnægjandi. Í greiðslumatinu sé, líkt og að framan sé getið, gert ráð fyrir hærri framfærslu en almenn viðmið geri ráð fyrir auk þess sem bifreiðarkostnaður sé áætlaður hærri. Í skattframtali sem taki mið af eignum í árslok 2007, séu skuldir 26.879.796 kr. og í greiðslumati sér gert ráð fyrir að afborgun lána að fjárhæð 274.086 kr. á mánuði. Rétt sé að geta þess að inni þeirri afborgun sé ekki tekið tillit til námslána skuldara og maka hans þar sem þau lán komi inn í framfærslukostnað.

Varnaraðili bendir á að sóknaraðili láti nægja kröfu sinni til stuðnings að halda því fram að vaxtagjöld fyrir árið 2007 sé hærri upphæð en heildargreiðslubyrði annarra núverandi lána í greiðslumati. Málatilbúnaður þessi sé afar fátæklegur og vanreifaður. Greiðslumat það sem deilt sé um í þessu máli hafi verið gert 4. desember 2008 en þá hafi uppgreiddar skuldir verið að fjárhæð 2.569.871 kr. og því vaxtagreiðslur verið að fjárhæð 844.268 kr. í lok árs 2008 að því gefnu að ekki hafi verið stofnað til nýrra skulda eða aðra skuldir gerðar uppá því ári.

Að framangreindu virtu verði því ekki séð hvernig varnaraðili hafi falið raunverulega greiðslugetu sóknaraðila líkt og haldið sé fram í kvörtun til

úrskurðarnefndar. Þvert á móti hafi verið áætlaður framfærslukostnaður, bifreiða kostnaður o.fl. áætlaður hærri en almennt sé gert ráð fyrir og vaxtagjöld í lok árs 2008 séu talsvert lægri en í lok árs 2007. Þá skuli þess getið að við mat á greiðslugetu skuldara hafi bankinn að hluta til reitt sig á upplýsingar frá skuldara sjálfum og hefði hann því átt að upplýsa bankann ef um rangar forsendur hafi verið að ræða, sbr. dóm Hæstaréttar frá 2. febrúar 2017 nr. 387/2016. Þykir varnaraðila því ljóst að málsástæða sóknaraðila um að varnaraðili hafi verið að fela raunverulega greiðslugetu skuldara sé ekki á rökum reist.

Varnaraðili segir ljóst á hvaða heimildum matið sé byggt, þ.e. skattframtali lántaka fyrir árið 2008, neysluviðmiðum ráðgjafastofu um fjármála heimilanna þegar framfærslukostnaður sé ákvarðaður ásamt rekstarkostnaði bifreiðar. Rétt sé að taka fram að skattframtal fyrir árið 2009, sem sóknaraðili lagði fram, hafi enga þýðingu við úrlausn þessa máls enda sé greiðslumatið sem um sé deilt dags. 4. desember 2008.

Varnaraðili leggur áherslu á að niðurstaða greiðslumatsins hafi verið jákvæð um töluverða fjárhæð og að bæði framfærslukostnaður og bifreiðarkostnaður sé áætlaður hærri í greiðslumatinu en almenn viðmið geri ráð fyrir. Þá sé ekkert sem liggja fyrir í málinu sem staðfesti að lántaki hafi verið að greiða 82.809 kr. í húsnæðiskostnað á mánuði, svo sem leigusamningur eða annað álíka gagn sem staðfesti greiðsluskyldu hennar. Lántaki verði að bera ábyrgð á að slíkar upplýsingar hafi ekki verið afhentar lánveitanda, hafi þær verið til, við gerð greiðslumat enda ekki upplýsingar sem lánveitandi hafi getað aflað sér sjálfur.

Varnaraðili hafnar því að hann hafi ekki sótt réttar upplýsingar um stöðu lántaka áður en greiðslumat hafi verið framkvæmt þegar hann hafi aflað upplýsingar um skuldastöðu hans við aðrar lánastofnanir. Það sé ekki hægt að gera þá kröfu til varnaraðila að hann afli upplýsinga sem ekki komi fram á skuldastöðuyfirlitum frá öðrum lánastofnunum. Samkvæmt niðurstöðum dóms Hæstaréttar í máli nr. 655/2014 beri fjármálafyrirtæki ábyrgð á því misræmi sem verði ef það liggja fyrir að fjármálafyrirtæki hafi sjálft getað aflað þessara upplýsinga. Hafi það hinsvegar ekki aðgang að þessum upplýsingum verði að álykta svo að ábyrgðin flytjist yfir á lántakann að afhenda fjármálafyrirtæki þau gögn eins og eigi við í máli þessu.

Hvað varði athugasemdir sóknaraðila þess efnis að honum hafi ekki verið kynnt fyrirhuguð ráðstöfun andvirði lánsins þá bendir varnaraðili á að ekkert liggja fyrir í málinu um að það þá hafi legið fyrir við útgáfu lánsins og að varnaraðili hafi ekki upplýst sóknaraðila um slíkar áætlanir. Líti nefndin hinsvegar svo á að um skort á því hafi verið að ræða þá sé það þó mat varnaraðila að slíkt sé almennt ekki nægjanlegt til ógildingar ábyrgðar enda hafi sóknaraðili ritað undir að hann hafi kynnt sér greiðslumat lántaka, fengið það afhent, kynnt sér og skilið, ásamt því að hafa kynnt sér fræðslurit fyrir ábyrgðarmenn.

Að lokum mótmælir varnaraðili því að sóknaraðili geti komið að auknum kröfum á síðari stigum málsins. Í kvörtun sóknaraðila sé einungis gerð krafa um að sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila verði felld niður en í svörum sóknaraðila við athugasemdum varnaraðila fari sóknaraðili einnig fram á að varnaraðili endurgreiði alla þá upphæð sem sóknaraðili kunni að hafa greitt varnaraðila vegna sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila áður en að afgreiðslu málsins hjá úrskurðarnefndinni komi.

Telji nefndin síðari kröfu sóknaraðila hinsvegar ekki of seint fram komna hafnar varnaraðili því að skilyrði fyrir endurheimturétti séu fyrir hendi. Í fyrsta lagi verði ekki séð að sóknaraðili málsins hafi nokkru sinni greitt af umræddu láni fremur en aðalskuldari þess og eigi hann því ekki kröfu á endurgreiðslu þeirra fjármuna. Þá sé kröfugerð sóknaraðila verulega óljós að þessi leyti þar sem hvorki sé rökstutt á hvaða grundvelli sóknaraðili telji sig eiga rétt á endurgreiðslu né að hvaða fjárhæð. Í öðru lagi

verði að horfa til þess að enginn fyrirvari hafi verið gerður af hálfu sóknaraðila né aðalskuldara þegar greitt hafi verið af láninu frá útgáfu þess og þangað til að það hafi farið í vanskil þann 1. maí 2015. Varnaraðili hafi því mátt gera ráð fyrir því að hann yrði ekki endurkrafinn um greiðslu vegna þess síðar.

Með vísan til alls framangreinds megi vera ljóst að varnaraðili hafi greiðslumetið skuldara með fullnægjandi hætti, greiðslumatið hafi verið kynnt ábyrgðaraðila og hafi hann samþykkt efni þess án athugasemda. Þegar af þessari ástæðu beri að hafna kröfum sóknaraðila enda sjálfskuldarábyrgð sú sem sóknaraðili hafi gengist undir í fullu gildi.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila vegna skuldabréfs nr. X sem A gaf út til forvera varnaraðila, og að því hvort sóknaraðili eigi gilda endurgreiðslukröfu vegna þess kostnaðar sem af ábyrgðinni hefur hlotist teljist ábyrgðin ógild.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. Forveri varnaraðila var eitt þessara aðildarfélaga og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. Forvera varnaraðila bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda.

Í málinu liggur fyrir skjalið „Niðurstöður greiðslumats“. Þar kemur fram að áætluð greiðslugeta með skuldum sé 42.727 kr. en bæði lántaki og þáverandi ábyrgðaraðili undirrituðu skjalið.

Af hálfu sóknaraðila hafa verið gerðar athugasemdir við að skuldir lántaka hafi verið vanmetnar skv. skattframtali, enginn húsnæðiskostnaður sé tilgreindur í greiðslumatinu, né hafi réttilega verið gerð grein fyrir bifreiðum lántaka eða ráðstöfunartekjum og niðurstaða greiðslumatsins sé því röng og hefði réttilega átt að vera neikvæð um 307.761 kr. Varnaraðili ber því m.a. við að matið hafi byggt á gögnum sem lántaki lagði sjálfur fram og staðfesti að væri rétt.

Sjálfst samkomulagið sem stofnaði til skyldu varnaraðila til að framkvæma greiðslumat, geymir engar reglur eða viðmið um það á hvaða gögnum fjármálafyrirtæki skuli byggja við gerð greiðslumats. Dómstólar hafa fjallað um þetta atriði að nokkru marki og byggt á því sjónarmiði að greiðslumat, sem framkvæmt er á grundvelli samkomulagsins vegna lántöku, gegni mikilvægu hlutverki. Þótt eðlilegt sé að reisa það á upplýsingum og gögnum frá þeim sem tekur lánið geti fjármálafyrirtæki ekki látið sér í léttu rúmi liggja hvaða upplýsingar eru notaðar og hvaða gagna er aflað. Fjármálafyrirtæki hafi sjálfstæðar skyldur gagnvart þeim, sem gengst í ábyrgð eða veitir veð til tryggingar láninu, til þess að tilgreina réttar upplýsingar í greiðslumati sé þess nokkur kostur og afla nauðsynlegra gagna til þess að matið gefi sem besta mynd af ætlaðri greiðslugetu lántakans. Í úrskurðum nefndarinnar hefur verið byggt á þessum sömu sjónarmiðum og litið svo á að fjármálafyrirtæki geti ekki borið fyrir sig grandleysi um þau atriði varðandi fjárhag skuldarans sem það vissi um eða mátti vita um.

Það nýtur á hinn bóginn ekki við einhlíttra dómafordæma um það álitamál hvaða gagna fjármálafyrirtæki var rétt að krefja skuldarann um eða afla sjálfst, þ.e. hvaða kröfur má gera til þess að fjármálafyrirtæki kynni sér fjárhaginn af eigin rammleik áður en þau kynna niðurstöðuna fyrir ábyrgðarmanni eða veðsala. Úrskurðarnefndin hefur

talið að ef byggt er á tekjuupplýsingum sem eru í ósamræmi við skattframtöl frá sama tíma, verði fjármálafyrirtæki a.m.k. að geta skýrt á hvaða gögnum það byggði. Þá hefur verið talið að fjármálafyrirtæki gætu ekki borið fyrir sig grandleysi um skuldir sem þau gátu séð með uppflettingu í kerfum Reiknistofu bankanna eða öðrum upplýsingaveitum sem tíðkanlegt er að nota í fjármálafyrirtækjum. Ekki er til að dreifa einhlítum fordæmum um hvort fjármálafyrirtækjum bar að afla síðasta skattframtals skuldara.

Nefndin telur að ekki hafi verið venja að gera það á þeim tíma sem umrætt lán var veitt, en á hinn bóginn hafi það verið óvandað að kynna sóknaraðila greiðslumat án þess að gæta að því hvort upplýsingar í þeim væru í samræmi við skattframtal. Matið á því hvort ósanngjarnt telst af fjármálafyrirtæki að bera ábyrgðarsamning eða veðsetningu fyrir sig ræðst svo af heildstæðu mati á atvikum.

Í máli þessu liggur ekkert fyrir um hvernig á því stendur að skuldir lántaka voru aðeins áætlaðar 4.201.803 kr. og húsnæðiskostnaður 0 kr. á mánuði. Nefndin telur að lánveitendum hafi verið skylt að gera ráð fyrir húsnæðiskostnaði lántaka við gerð greiðslumata í þágu ábyrgðarmanna og veðsala nema sýnt væri fram á að hann væri enginn. Varnaraðili hefur þar að auki ekki getað veitt neinar upplýsingar um á hverju tekjurnar í greiðslumatinu byggjast en þær virðast vera í ósamræmi við útgefna launaseðla skuldara og eiginmanns hennar. Virðist nærtækt að leggja ábyrgðina hvað þetta varðar á varnaraðila í ljósi þess hve auðvelt var að sjá þetta í opinberum skrá og á síðasta skattframtali skuldarans.

Að öllu samanlögðu telur nefndin því að lánveitandi hafi ekki uppfyllt skyldur sínar við gerð greiðslumatsins sem hafi verið haldið töluverðum annmörkum og ekki gefið rétta mynd af fjárhagsstöðu varnaraðila. Verði við svo búið að telja það ósanngjarnt af varnaraðila í skilningi 36. gr. samningalaganna að bera ábyrgðina fyrir sig. Telst umþrætt sjálfskuldarábyrgð því ógild. Sóknaraðili hefur hins vegar ekki sýnt fram á rétt sinn til endurgreiðslu fjármuna sem tilkomnir hafi verið vegna ábyrgðarinnar, enda var ekki gerð nein endurgreiðslukrafa í erindi hans til nefndarinnar.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, á láni nr. X hjá varnaraðila, F, er ógild.

Reykjavík, 19. maí 2017.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marellsson
Hrannar Már Gunnarsson

Oddur Ólason
Þorvaldur Emil Jóhannesson